

**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Кафедра педагогіки та менеджменту освіти

“Затверджую”
Завідувач кафедри педагогіки та
менеджменту освіти д.п.н., професор
_____ Радул В.В.

“27” серпня 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ОК 08)
ПЕДАГОГІКА (Історія педагогіки)**

Галузь _____ знань _____ **01**
Освіта/Педагогіка _____
Рівень _____ вищої _____ освіти _____ **перший**
(бакалаврський) _____
Спеціальність _____ **014.07 Середня освіта (Географія)** _____
Освітньо-професійна програма _____ **Середня освіта (Географія та Мова і**
література (англійська)) _____
Факультет _____ **природничо-географічний** _____
Форма навчання _____ **денна** _____

2020– 2021 навчальний рік

Робоча програма з курсу «Педагогіка» для студентів спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія), освітньої програми: Середня освіта (Географія та мова і література (англійська)) – 28 с.

Робочу програму розробила Кравцова Тетяна Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Протокол № 1 від 27 серпня 2020 року.

Завідувач кафедри педагогіки та менеджменту освіти

Радул В.В.

“27” серпня 2020 року

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> (шифр і назва)	Нормативна
Розділів – 2	Спеціальність: 014 Середня освіта (Природничі науки)	Рік підготовки:
		2-й
Загальна кількість годин - 90 годин		Семестр 4-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	18 год.
		Практичні, семінарські
		16 год.
		Лабораторні
		Не передбачено
		Самостійна робота
		56 год.
		Вид контролю: екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить :

Для денної форми навчання – 34/56

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна Педагогіка (Історія педагогіки) спрямована на формування здатності майбутніх педагогів аналізувати, зіставляти і порівнювати педагогічні явища і факти в їх історичній ретроспективі, оволодівати кращими здобутками національної та світової педагогіки

Мета навчальної дисципліни: формувати здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку педагогічної науки, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, опанувати досягнення світової цивілізації в галузі педагогічної науки та надбань української педагогічної думки, народної педагогіки, шкільної практики, багатовікових педагогічних традицій українського народу.

Завдання:

- розвивати критичне мислення, використовуючи класичну спадщину як втілення мудрості віків як основу освіти і виховання прийдешніх поколінь.
- формування умінь і навичок аналізу педагогічних теорій;
- розвиток педагогічного мислення, здатності до аналізу педагогічних явищ і процесів;
- формувати вміння вчитися і оволодівати сучасними знаннями, визначити роль корифеї в педагогіки минулого як засновників тих чи інших педагогічних течій або систем освіти і виховання; цілісний аналіз теорії і практики виховання у історичному розвитку, аналіз історико-педагогічного процесу у його єдності і різноманітності;
- розвивати здатність до критичного аналізу та формувати готовність до використання педагогічних умінь та навичок, передового педагогічного досвіду в практичній діяльності вчителя основної школи.

Після вивчення курсу студенти мають

знати:

- основні історичні етапи розвитку та загальні тенденції розвитку педагогіки, освіти та виховання;
- педагогічні ідеї та погляди представників педагогічної думки України та світу історико-педагогічної спадщини;
- внесок видатних вчених-педагогів. та уміти виділяти принципи, форми, методи, методичні прийоми навчання.

вміти:

- оперувати базовими категоріями та поняттями, уміти аналізувати та систематизувати процес розвитку освіти і виховання;

- уміти здійснювати порівняльний аналіз педагогічних ідей провідних педагогів минулого;

- характеризувати, аналізувати окремі педагогічні теорії, світогляд їх творців, залежність педагогіки і школи від прогресу суспільного розвитку;

- творчо використовувати в практичній діяльності надбання попередніх поколінь; застосовувати на практиці теоретичні погляди теоретиків вітчизняної та зарубіжної педагогічної думки;

- працювати з історико-педагогічною літературою та першоджерелами історії; здатність прогнозувати та передбачати основні шляхи подальшого розвитку системи освіти;

- усвідомлювати цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних **компетентностей**:

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі **компетентності**:

Загальних компетентностей:

ЗК2 – здатність до критичного осмислення проблем у навчанні та/або професійній діяльності та на межі предметних галузей, зрозумілого і недвозначного донесення власних висновків, а також знань і пояснень, що їх обґрунтовують, до осіб, які навчаються.

ЗК3 – здатність до провадження дослідницької та/або інноваційної діяльності.

ЗК4 – здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, набувати соціальні навички (soft skills), спеціалізовані концептуальні знання в процесі навчання та/або професійної діяльності на рівні новітніх досягнень, які є основою для оригінального мислення та інноваційної діяльності, усвідомлення можливості навчання впродовж життя.

ЗК5 – здатність застосовувати набуті знання на практиці, критично сприймати інформацію, виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї (креативність), приймати обґрунтовані рішення, адаптуватися та діяти в новій ситуації.

ЗК7 – навички використання інформаційних і комунікаційних технологій у процесі навчання або дослідження, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8 – здатність до прийняття рішень у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ЗК11 – навички міжособистісної взаємодії, уміння працювати автономно та в команді.

ЗК12 – здатність діяти на засадах етичних міркувань (мотивів), дотримуватися гендерної рівності, позитивно ставитися до представників інших культур, застосовувати соціальні навички (soft skills).

Предметних (спеціальних фахових) компетентностей:

ФК4 – володіння методикою географічних та педагогічних досліджень, здатність виконувати польові дослідження природних і суспільних об'єктів

та процесів, педагогічні дослідження, інтерпретувати отримані результати досліджень, застосовувати їх у професійній діяльності.

ФК5 – здатність до виконання функціональних обов'язків вчителя географії та класного керівника, педагогічного мислення, осмислення та аналізу педагогічної дійсності, застосування творчого підходу, моделювання та розв'язування педагогічних ситуацій, планування навчально-виховної роботи з дітьми, педагогами та батьками, застосування індивідуального підходу, розвитку творчих здібностей, активізації пізнавальної діяльності, дотримання педагогічного такту.

ФК6 – здатність вивчати психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації з метою діагностики, прогнозу ефективності та корекції освітньо-виховного процесу у середній школі, результатів конкретних педагогічних впливів, створювати сприятливий позитивний емоційний клімат на уроці, управляти учнівським колективом, комунікувати зі спільнотами, організувати комунікацію учнів, створювати рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціокультурних та економічних особливостей.

ФК7 – здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків географії відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство» в основній (базовій) середній школі.

ФКДС2 - Здатність реалізовувати ефективні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання англійської мови та літератури на підставі передового вітчизняного й міжнародного досвіду, доцільно застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання, створювати навчально-методичне забезпечення (обладнання) для проведення занять з англійської мови та літератури.

Кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

Знання і розуміння:

ПРН4 – знає психолого-педагогічні аспекти навчання і виховання учнів, сучасні теоретичні та прикладні основи методики навчання географії в загальноосвітній школі, вимоги безпеки життєдіяльності й охорони праці в загальноосвітньому навчальному закладі;

Уміння:

ПРН11 – *виконує* польові дослідження природних і суспільних об'єктів та процесів, педагогічні дослідження, *інтерпретує* отримані результати досліджень, *застосовує* їх у професійній діяльності;

ПРН12 – *застосовує* набуті географічні та психолого-педагогічні компетентності, сучасні методики й освітні технології, в тому числі й інформаційні, для формування в учнів загальних і предметних

компетентностей, здійснення міжпредметних зв'язків та формування основ цілісної природничо-наукової картини світу, відповідно до вимог державного стандарту з освітньої галузі «Природознавство» основної (базової) середньої школи;

ПРН13 – виконує функціональні обов'язки вчителя географії та класного керівника, педагогічно мислить, аналізує педагогічну дійсність, застосовує творчий підхід до педагогічної діяльності, моделює та розв'язує педагогічні ситуації, планує навчально-виховну роботу з дітьми, педагогами та батьками, застосовує індивідуальний підхід, дотримується педагогічного такту.

ПРН14 – застосовує методики психодіагностики у школі з метою здійснення диференційного навчання і оптимізації навчально-виховного процесу, прогнозує розвиток та виховання особистості дитини, результати конкретних педагогічних впливів, створює сприятливий позитивний емоційний клімат на уроці, управляє учнівським колективом, здатен до комунікації зі спільнотами;

Комунікація

ПРН17 – організовує співпрацю учнів і вихованців та ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях), визначає оптимальні шляхи організації учнівського колективу в різних видах діяльності;

ПРН18 – розуміє значення культури як форми людського існування, цінує різноманіття та мультикультурність світу і керується у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу, співробітництва та гендерної рівності.

Автономія і відповідальність

ПРН19 – самостійно організовує процес навчання, забезпечує рівноправне, справедливе освітнє середовище, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціокультурних та економічних особливостей, здійснює педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху

Програмні результати навчання за додатковою спеціальністю

ПРНДСЗ - Застосовує методики білінгвального й інтегрованого навчання мови й фахового змісту, володіє дидактикою багатомовності та методикою роботи в гетерогенному (змішаному) навчальному середовищі.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Історія світової педагогіки

Тема 1. Виховання у первісному суспільстві та цивілізаціях Стародавнього Сходу.

Предмет, завдання, значення та структура курсу “Історія педагогіки”. Історія педагогіки як історична і педагогічна наука. Зв’язок історії педагогіки з історією світової культури та цивілізації. Принципи побудови і методи дослідження історії педагогіки. Джерела історії педагогіки, їх класифікація. Характеристика основних теорій походження виховання. Джерела вивчення педагогічного досвіду первісних людей. Особливості виховання на різних етапах розвитку первіснообщинного ладу. Виникнення організованих форм виховання. Первісні виховні інституції: рід, община, плем’я.. Роль первісних вірувань та релігій у вихованні. Вікова ініціація. Поява писемності. Піктографічне письмо.

Причини виникнення освіти та перших шкіл у країнах Стародавнього Сходу. Основні ознаки виховання у період становлення рабовласницького суспільства. Характеристика шкільництва у стародавніх Шумері, містах Міжріччя, Єгипті, Китаї, Індії. Зародження педагогічної думки у стародавніх Індії та Китаї. Брахманістська традиція організації освіти. Вимоги до виховання у ранньому даосизмі та конфуціанстві.

Тема 2. Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі

Загальна характеристика античної традиції виховання. Характеристика спартанської й афінської систем виховання. Зміст і методика навчання у школах Стародавньої Греції класичного періоду. Філософи Стародавньої Греції про виховання. Освіта в епоху еллінізму. Педагогічні ідеї Демокріта, Сократа, Платона, Арістотеля. Становлення Римської системи виховання в VI - I ст. до н.е. Типи шкіл. Педагогічні погляди Квінтіліана. Педагогічні ідеї Римських стоїків (Сенеки, Епіктета, Марка Аврелія).

Тема 3. Виховання, школа і педагогічна думка в епоху раннього та класичного середньовіччя.

Загальна характеристика розвитку виховання й освіти епохи середньовіччя. Виховання і школа у Візантії.. Педагогічна думка Візантії. Іоанн Златоуст, Іоанн Дамаскін, М.Псьолл. Виховання, школа Середньовічного Сходу: Педагогічні погляди арабських мислителів (Аль Фарабі, Ібн Сухнун). Педагогіка і школа середньовічної Індії; “Золотий вік” Китайської освіти. Виховання й школа у середньовічній Західній Європі. Учніство. Рицарське виховання. Середньовічні університети.

Тема 4. Виховання, школа й педагогічна думка епохи Відродження і Реформації.

Соціально-економічні, політичні та ідеологічні умови розвитку педагогіки в пізньому Середньовіччі. Загальна характеристика педагогічної думки епохи Відродження. Система виховання та освіти в країнах Європи.

Типи шкіл. Зародження гуманістичної педагогіки. Модель ідеальної освіти у творчості Вікторіно да Фельтре, Єразма Роттердармського, Т.Мора, Т.Кампалелли, Ф.Рабле. Педагогічні погляди діячів Реформації. Розвиток виховання й шкільництва в епоху Реформації. Контрреформація в освіті. Характеристика єзуїтського виховання.

Тема 5. Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.

Вплив класичної європейської філософії на розвиток освіти й виховання. Традиції європейської освіти XVI – XVII сторіччя. Життя і науково-педагогічна діяльність Я.А. Коменського. Світоглядні переконання Я.А. Коменського як основа його педагогічних поглядів. Обґрунтування Я.А. Коменським принципу природо відповідності виховання як методологічної парадигми нової освіти. Вікова періодизація та система шкіл за Я.А. Коменським. Дидактичні погляди Я. А. Коменського. Класно-урочна система. Вимоги до вчителя. Значення теорії Я.А.Коменського для сучасної школи.

Тема 6. Педагогічна думка і школа в Англії у XVII-XVIII ст. Педагогічні погляди Джона Локка

Характеристика розвитку освіти в Англії у XVII ст. Життя і філософсько-педагогічні погляди Джона Локка. Теорія „виховання джентльмена” Джона Локка. Дж. Локк про фактори розвитку особистості, роль виховання. Система фізичного виховання. Зміст морального, розумового виховання. Дж. Локк про значення дитячої праці .Педагогічні погляди діячів англійського Просвітництва.

Тема 7. Педагогічна думка Французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці

Основні тенденції розвитку філософсько-педагогічної думки французького Просвітництва. Педагогічна концепція Ж.-Ж. Руссо: філософське підґрунтя педагогічних поглядів Ж.-Ж. Руссо; теорія вільного виховання; природовідповідне виховання; вікова періодизація і зміст виховання. Суперечності в педагогічних поглядах Ж.-Ж.Руссо. Педагогічна думка і школа в період Французької буржуазної революції поч. XVIII ст. Життя та педагогічна діяльність Й.Г. Песталоцці. Ідея поєднання навчання з продуктивною працею. Теорія елементарної освіти. Характеристика розумової, моральної, фізичної, трудової освіти. Принцип природовідповідності. Методика початкового навчання дітей. Значення літературно-педагогічної спадщини Й.Г.Песталоцці для розвитку світової педагогічної думки.

Тема 8. Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та США у XIX ст.

Соціально-економічні та ідеологічні умови розвитку освіти у XIX ст. Педагогічні ідеї у філософії. Педагогічна теорія Й.Ф.Гербарта. Життя та педагогічна діяльність А. Дістервега. Ідея виховального та розвивального навчання. Обґрунтування Дістервегом принципу природовідповідності, культуровідповідності, самодіяльності. Питання дидактики. Вимоги до вчителя. Загальні тенденції розвитку шкільної справи у XIX ст.

Тема 9. Реформаторська педагогіка зарубіжних країн кінця XIX — 1-ї пол. XX ст. Загальна характеристика умов розвитку школи і педагогічної думки в країнах Заходу в 1-й половині XX ст. Реформаторська педагогіка. Результати шкільних реформ на Заході першої половини XX ст. Педагогіка позитивізму. Педагогічні погляди Г.Спенсера. Педагогіка “вільного виховання”. Педагогічні ідеї Е.Кей, Г.Шаррельмана. Педагогічна система М.Монтессорі. Експериментальна педагогіка та її представники. Зародження педології – наукового дитинознавства. Прагматична педагогіка. Педагогічні ідеї Дж.Дьюї. Теорія “громадянського виховання” і “трудової школи” Г. Кершенштейнера. Педагогіка “нового виховання” і “нових шкіл”.

Тема 10. Сучасна світова освіта і педагогіка.

Загальні тенденції та умови розвитку педагогіки у 2-й пол. XX ст. Основні напрями розвитку педагогічної думки. Практика шкільного навчання і виховання на сучасному етапі. Загальні тенденції реформування навчання та виховання. Компетентнісна освіта. Болонський процес.

Розділ 2. Історія педагогіки України

Тема 11. Виховання у стародавніх слов'ян

Особливості виховання у стародавніх слов'ян. Природоцентризм виховання. Слов'янська міфологія і виховання. Народна педагогіка про правила поведінки. Пам'ятки писемності східних слов'ян.

Тема 12. Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (IX- XIII ст.).

Освіта й виховання у дохристиянський період. Освітня реформа князів Володимира та Ярослава Мудрого. Освіта і виховання жінок. Педагогічна думка в пам'ятках писемності Київської Русі. Характеристика перекладних та оригінальних літературно-педагогічних пам'яток Київської Русі XI-XIII ст. Зміст та історико-педагогічне значення “Повчання дітям” Володимира Мономаха.

Тема 13. Школа, виховання і педагогічна думка епохи Українського Відродження (XV - перша пол. XVIII ст.) Умови розвитку українського національного шкільництва. Культурно-освітня діяльність П.Русина, Ю.Дрогобича. Виникнення і розвиток братських шкіл в Україні. Статути братських шкіл. Принципи організації, етапи розвитку, зміст і методика

навчання у братських школах. Українська козацька педагогіка. Перші українські виші. Педагогічна думка в Україні в епоху національного Відродження. Педагогічні ідеї у творах К.Ставровцевого, І.Борецького, Памви Беринди, Г.Смотрицького, М.Смотрицького, Є.Славинецького, Ф.Прокоповича.

Тема 14. Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині XVIII – першій половині XIX ст. Особливості розвитку шкільництва у зв'язку із втратою автономії України у другій пол. XVIII ст. Освітня політика Росії, Польщі, Угорщини, Австрії на українських землях. Російські освітня реформи та їх вплив на шкільництво України. Характеристика системи освітніх закладів в Україні у першій пол. XIX ст. Становлення і розвиток університетської освіти. Освіта в Східній Галичині, на Буковині і Закарпатті у другій пол. XVIII- першій пол. XIX ст.

Українське просвітництво XVIII ст. Педагогічні погляди і діяльність Г.Сковороди. Філософські основи педагогічних ідей Сковороди, ідея «сродної праці». Ідея природовідповідного виховання. «Педагогіка серця» у творчості Г.Сковороди. Педагогічна думка в Україні першої пол. XIX ст. Педагогічні ідеї Т.Шевченка, П.Куліша, М.Костомарова. Педагогічні погляди і діяльність М.Драгоманова. Педагогічна діяльність та погляди О.Духновича.

Тема 15. Освіта і педагогічна думка в Україні у другій половині XIX ст. – на поч. XX ст.. Педагогічна теорія К.Ушинського.

Характеристика розвитку освіти в Україні у другій пол. XIX ст. Вплив російських та австрійських шкільних реформ 60-70 рр. на шкільництво України. Система навчальних закладів початкової і середньої освіти та особливості їх поширення в Україні. Реакційна політика царського уряду Росії у галузі народної освіти. Розвиток недільних шкіл. Реформа вищої освіти. Особливості жіночої освіти в Україні. Фребелівський жіночий педагогічний інститут. Педагогічна думка в Україні другої пол. XIX ст. Педагогічні погляди і діяльність М.Пирогова, Х.Алчевської, М.Корфа, Б.Грінченка, І.Франка, Л.Українки.

Життя та педагогічна діяльність К.Ушинського. К.Ушинський про педагогіку як науку і мистецтво виховання. Ідея народності виховання. Дидактичні погляди Ушинського. Основні закономірності процесу навчання.. Значення рідної мови. Вимоги до вчителя, його підготовки. Педагогічні ідеї К.Ушинського і відродження національної школи.

Тема 16. Українська школа й педагогіка між двома світовими війнами. Педагогічна система А.С.Макаренка

Доба української революції і початок національного, культурного й освітнього відродження. Виникнення Центральної Ради і її освітня діяльність. Освітня політика Гетьманату та Директорії. Розвиток освіти в УРСР (1920-1939рр.) Реформування змісту шкільної освіти. Уніфікація

освіти в Радянській Україні у 30-х роках, запровадження нової системи освіти. Характерні риси радянської школи і системи виховання.

Педагогічна діяльність А.Макаренка. Теорія дитячого колективу в працях А.С.Макаренка. Методологічні проблеми теорії та методики виховання. Зміст трудового виховання і зв'язок його з продуктивною працею. Інтеграція педагогічних вимог і розвиток особистості. А.С.Макаренко про проблеми сімейного виховання. А.С.Макаренко про педагогічну майстерність. Сучасні наукові погляди на спадщину А.С.Макаренка.

Тема 17. Освіта і педагогічна думка в Україні після другої світової війни.

Особливості шкільного життя в повоєнний період. Уведення загального семирічного навчання (1949 р.). Закон про школу (1958 р.) Обов'язкова загальна освіта. Реформа школи 1984 року. Труднощі в розвитку школи, педагогічної науки. Педагогічні погляди і діяльність Г.Ващенко. Новаторська педагогіка 80-90-х років (В.Шаталов, М.Гузик, О.Захаренко та ін.).

Тема 18. Педагогічна спадщина В.Сухомлинського.

Життя і науково-педагогічна діяльність В. Сухомлинського. Філософсько-педагогічна доктрина В. Сухомлинського. Принцип природовідповідності у теорії В. Сухомлинського. Шляхи формування всебічно розвиненої особистості у творчій спадщині В. Сухомлинського. Вимоги до школи і вчителя у творчості В. Сухомлинського. Значення педагогічної спадщини В.О.Сухомлинського для сучасної школи.

Тема 19. Тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні у період незалежності. Відродження традицій української національної системи виховання, освіти і педагогіки. Офіційно-нормативні документи, що регламентують діяльність закладів вищої освіти: Закони України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту»(2014р.), Офіційно-нормативні документи, що, крім вище зазначених, регламентують діяльність закладів вищої педагогічної освіти:, Концепція розвитку педагогічної освіти (2018р.), Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029року(2016р.). Провідні напрямки сучасної педагогічної науки в Україні: педагогіка співробітництва, педагогіка партнерства, особистісно-зорієнтована педагогіка, дитиноцентрована педагогіка та ін.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	індз	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Історія світової педагогіки						
Тема 1. Виховання у первісному суспільстві та цивілізаціях Стародавнього Сходу	3	1				2
Тема 2. Школа, виховання і педагогічна думка в Античному світі	4	1	2			1
Тема 3. Виховання, школа і педагогічна думка в епоху раннього та класичного середньовіччя.	2	1	2			2
Тема 4. Виховання, школа й педагогічна думка епохи Відродження і Реформації	5	1	2			2
Тема 5. Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.	5	2	2			1
Тема 6. Педагогічна думка і школа в Англії у ХУІІ-ХУІІІ ст. Педагогічні погляди Джона Локка	5	1	2			2
Тема 7. Педагогічна думка Французького Просвітництва. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічна теорія Й.Г. Песталоцці	5	1	2			2
Тема 8. Школа і педагогіка в країнах Західної Європи та США у ХІХ ст.	5	1	2			2
Тема 9. Реформаторська педагогіка зарубіжних країн кінця ХІХ — 1-ї пол. ХХ ст.	5	2	2			2
Тема 10. Сучасна світова освіта і педагогіка.	3	1				2
Разом		10	8			19
Розділ 2 Історія педагогіки України						
Тема 11. Виховання у стародавніх слов'ян	3		1			2
Тема 12. Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (ІХ- ХІІІ	4	1	1			2

ст.).						
Тема 13. Школа, виховання і педагогічна думка епохи Українського Відродження (XV - перша пол. XVIII ст.)	4	1	1			2
Тема 14. Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині XVIII – першій половині XIX ст.	4	1	1			4
Тема 15. Освіта і педагогічна думка в Україні у другій половині XIX ст. – на поч. XX ст.. Педагогічна теорія К.Ушинського.	5	1	2			2
Тема 16. Українська школа й педагогіка між двома світовими війнами. Педагогічна система А.С.Макаренка	5	1	1			2
Тема 17. Освіта і педагогічна думка в Україні після другої світової війни.	3	1				2
Тема 18. Педагогічна спадщина В.Сухомлинського	4	1	1			2
Тема 19. Тенденції розвитку освіти та педагогічної думки в Україні у період незалежності.	3	1				2
Разом		8	8			19
ІНДЗ					18	
Усього годин	90	18	16		18	38

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Виховання , школа і педагогічна думка думка в Стародавній Греції	2
2	Виховання, школа і педагогічна думка в епоху Середньовіччя та Відродження.	2
3	Школа і виховання на початку Нового часу. Педагогічна система Я.А. Коменського.	2
4	Педагогічна думка Просвітництва у ХУІІ-ХУІІІ ст. Педагогічні погляди Ж.-Ж. Руссо. Педагогічні погляди Джона Локка	2
5	Виховання у східних слов'ян, Школа, освіта і виховання в Київській Русі та Руських князівствах (ІХ- ХІІІ ст.).	2
6	Школа, виховання і педагогічна думка епохи Українського Відродження (ХV - перша пол. ХVІІІ ст. Розвиток української педагогіки й шкільництва у другій половині ХVІІІ – першій половині ХІХ ст. Педагогічна думка Г.Сковород	2
7	Освіта і педагогічна думка в Україні у другій половині ХІХ ст. – на поч. ХХ ст.. Педагогічна теорія К.Ушинського.	2
8	Українська школа й педагогіка між двома світовими війнами. Педагогічна система А.С.Макаренка. Педагогічна спадщина В.Сухомлинського	2
		16 год

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Не передбачено	
...		

8. Самостійна робота

Метою самостійної роботи студента є: навчитися працювати з літературними першоджерелами, складати конспекти, аналізувати матеріал, порівнювати різні наукові концепції та робити висновки.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

1	<p>Законспектувати пропоновані уривки першоджерел за такими напрямками:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мета освіти і виховання; • Теоретичне обґрунтування мети, ідеалу і завдань освіти; • Провідні принципи виховання й освіти; • Вікова періодизація та типи шкіл (педагогічні системи Арістотеля, Я.А.Коменського, Ж.-Ж. Руссо); • Дидактичні вимоги. <p>Арістотель. Політика. //Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Демокріт. Фрагменти про виховання //Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981. .</p> <p>Платон. Держава. //Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Квінтіліан М.Ф. Про виховання оратора.//Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Рабле Ф. Гаргантюа і Пантагрюель //Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981..</p> <p>Монтень М. Досліди //Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981..</p> <p>Мор Т. Утопія //Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Кампанелла Т. Місто сонця // Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Коменський Я.А. Велика дидактика//Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Коменський Я.А. Закони добре організованої школи //Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981. .</p> <p>Локк Дж. Думки про виховання // Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Руссо Ж.-Ж. Еміль, або Про виховання //Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Песталоцці Й.Г. Лінгард і Гертруда//Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Дістервег Ф.В.А. Керівництво до освіти німецьких вчителів//Хрестоматія по історії зарубіжної педагогіки. Сост. А.И.Пискунов. – М.,1981.</p> <p>Кершенштейнер Г. Школа майбутнього – школа роботи (сільська адреса кафедри педагогіки).</p> <p>Дьюї Д. Школа і суспільство (сільська адреса кафедри педагогіки)</p> <p style="text-align: center;">...</p>	19
2	Законспектувати пропоновані уривки першоджерел за такими напрямками:	19...

апрямами:

- Мета освіти і виховання;
- Теоретичне обґрунтування мети, ідеалу і завдань освіти;
- Провідні принципи виховання й освіти;

Першоджерела для опрацювання з змістовного модуля 2

1. Повчання дітям Володимира Мономаха // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.

2. Статут Луцької братської школи (1624) // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.

3. Славинецький Є. Громадянство звичаїв дитячих // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.

4. Полоцький С. Обід душевний. Вечеря душевна // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.

5. Сковорода Г.С. Вдячний Єродій // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.

6. Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.

7. Ушинський К.Д. Про користь педагогічної літератури // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. **Або в** Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.

8. Ушинський К.Д. Праця в її психічному і виховному значенні // Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. –

	<p>Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогії України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.</p> <p>9. Ушинський К.Д. Рідне слово // Маловідомі першоджерела української педагогії (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогії України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.</p> <p>10. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання (передмова) // Маловідомі першоджерела української педагогії (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогії України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.</p> <p>11. Духнович О.В. Народна педагогія // Маловідомі першоджерела української педагогії (друга половина XIX – XX ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с. Або в Радул О.С. Історія педагогії України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.</p> <p>12. Макаренко А.С. Виховання в праці // Антологія педагогічної думки Української ССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.</p> <p>13. Макаренко А.С. Загальні умови сімейного виховання // Антологія педагогічної думки Української ССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.</p> <p>14. Макаренко А.С. Про батьківський авторитет // Антологія педагогічної думки Української ССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.</p> <p>15. Сухомлинський В.О. Народження громадян // Антологія педагогічної думки Української ССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.</p> <p>16. Сухомлинський В.О. Павлиська середня школа // Антологія педагогічної думки Української ССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.</p> <p>17. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю // Антологія педагогічної думки Української ССР / Сост. Н.П. Калениченко. – М.: Педагогіка, 1988.</p>	
ІНДЗ		18 год
Разом		56 год

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Інструкція до виконання завдання

1. Завдання виконується студентам, який обирає для дослідження педагогічну спадщину педагогів минулого та готує інформацію про нього за таким планом:

1. життєвий та творчий шлях;
2. основні педагогічні ідеї, щодо організації навчання;
3. основні педагогічні ідеї, щодо організації виховання;
4. основні наукові та методичні праці.
5. актуальність ідей для сучасної педагогічної науки

Зібрана інформація оформлюється у вигляді презентації до 10-12 слайдів.

(Бажано використовувати фото, малюнки, ксерокопії титульних сторінок та ілюстрацій першоджерел й підручників тощо.)

Для виконання індивідуального завдання пропонуються такі персоналії:

1. Коменський Я.А.;
2. Руссо Ж.Ж.;
3. Локк Дж.;
4. Песталоцці Й.Г.;
5. Гербарт Й.Ф.;
6. Дістервег А.;
7. Зальцман Х.Г.;
8. Сковорода Г.С.;
9. Лай В.А.
- 10.Смотрицький Г.;
- 11.Полоцький С.;
- 12.Прокопович Ф.;
- 13.Драгоманов М.П.;
- 14.Грінченко Б.Д.;
- 15.Духнович О.В.;
- 16.Корф М.О.;
- 17.Алчевська Х.Д.;
- 18.Пирогов М.І.;
- 19.Русова С.Ф.;
- 20.Ващенко. Г.Г.;
- 21.Огієнко. І.І.;
- 22.Монтессорі М.;
- 23.Френе С.;
- 24.Штайнер Р.;
- 25.Дьюї Д.;
- 26.Ушинський К.Д.;
- 27.Макаренко А.С.;
- 28.Сухомлинський В.О.;
- 29.Мейман Е.;
- 30.Чепіга. Я.;
- 31.Залужний О. С.;

10. Методи навчання

Освоєння курсу «Педагогіка» передбачає застосування репродуктивних, пояснювально-ілюстративних, проблемно-пошукових, аналітичних та творчих методів навчання.

Методи навчання:

Лекційні заняття: монологічна лекція, лекція-бесіда, передбачає безпосередній контакт викладача з аудиторією.

Практичні заняття: словесні (розповідь, бесіда, пояснення, дискусія), наочні (показ, демонстрація, спостереження, графічний метод), практичні (дослід, ділова та рольова ігри, написання статті, інтерактивні методи («мозковий штурм», «мікрофон», ділові та рольові ігри, ситуаційні задачі).

Самостійна робота студента (СРС): написання рефератів, статей, робота з електронною бібліотекою вправ, самостійна робота студентів з різними джерелами інформації (нормативні документи, навчальні програми з природничих дисциплін, підручники, першоджерела, складання конспектів, розробка плану конспекту виховних заходів (тез), методи моделювання фрагментів виховних ситуацій, підготовка рефератів, доповідей, повідомлень, презентацій, проектів КТС, аналіз педагогічних проблемних ситуацій.

Дистанційні методи навчання: метод індивідуалізованого навчання, навчання з освітніми ресурсами (освітні платформи Google Classroom, Classtime), телекомунікаційні методи (Zoom-конференції, зустрічі у Google Meet, робота у Telegram, робота у Viber-групах).

11. Методи контролю

Методи поточного контролю: поточний контроль успішності засвоєння студентами навчального матеріалу здійснюється шляхом фронтального та індивідуального усного опитування й оцінювання знань студентів під час семінарських занять, перевірка й оцінювання виконання студентами практичних завдань та самостійної роботи з використанням навчальних платформ Zoom, Google Classroom, а також месенджеру Viber тощо, проведення і перевірки письмових педагогічних диктантів, захисту ІТЗ, тестування або в ході індивідуальних співбесід зі студентами під час консультацій.

Тематичний контроль проводиться на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з розділу (усний, письмовий, тестування на платформі Google Classroom)

Підсумковий (семестровий) контроль з курсу. Проводиться у формі екзамену, на основі суми балів набраних за кожний вид поточного та підсумкового контролю, що передбачає систематичну перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Система накопичення балів з навчальної дисципліни

Модуль I	Модуль II	Самостійн	ІНДЗ	Екзамен	СУМА
<i>Семінарські заняття №1-4 + К Р</i>	<i>Семінарські заняття №5-8 + К Р</i>				
Максимальна кількість балів		5	5	40	100
20 балів за роботу на семінарських заняттях* + 5 балів за контрольну роботу	20 балів за роботу на семінарських заняттях* + 5 балів за контрольну роботу № 2				

1. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Накопичення балів на семінарських заняттях:

Рівень оволодіння студентами системою знань, умінь та навичок по темі кожного семінарського заняття оцінюється за 5-бальною системою. На кожний заліковий модуль заплановано по 4 семінарських заняття. Відповідно кількість балів за роботу студента на семінарських заняттях, по кожному заліковому модулі, розраховується за формулою $(Q1 + Q2 + Q3 + Q4)$, де Q_n – оцінка за пізнавальні досягнення студента на відповідному семінарському занятті.

Поточна оцінка на **семінарських заняттях** визначається за такими критеріями:

відмінно – студент демонструє всебічне, систематичне, глибоке знання і розуміння програмного матеріалу; вміння вільно виконувати завдання, передбачені навчальною програмою; творчі здібності в розумінні, викладенні і використанні навчального матеріалу; уміння творчого застосування теоретичних знань на практиці, активність у роботі семінару;

добре – студент демонструє систематичні знання теоретичного матеріалу, уміння інтерпретувати сутність основних понять навчального курсу, наводити приклади з педагогічної практики;

задовільно – студент демонструє репродуктивне відтворення матеріалу курсу під час доповіді, або робить незначні доповнення під час обговорення питань семінарського заняття;

незадовільно - студент робить незначні доповнення під час обговорення питань семінарського заняття;

2. Рівень оволодіння студентами системою знань, умінь та навичок по розділах оцінюється за 5-бальною системою.

Оцінка контрольної роботи здійснюється за критеріями відмінно – обґрунтована повна, систематизована відповідь на усі запитання КР, з використанням творчого підходу і умінь пов'язувати теоретичні аспекти курсу з педагогічною практикою.

добре – обґрунтована повна, систематизована відповідь на усі запитання КР, з використанням творчого підходу і незначними неточностями у формулюваннях понять;

задовільно – репродуктивна відповідь на запитання КР з незначними неточностями та помилками;

незадовільно – репродуктивна відповідь на запитання КР з помилками;

4. Рівень виконання студентами завдань з самостійної роботи (першоджерела) по розділах оцінюється за 5-бальною системою.

Відповідно кількість балів за самостійну роботу,

5 балів - глибоко і всебічно знає зміст першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі першоджерел матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем;

4 бали - студент добре володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу;

3 бали - студент в основному орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища;

2 бали студент не майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

5. Оцінка за ІНДЗ оцінюється наявністю у презентації таких аспектів

(життєвий та творчий шлях; основні педагогічні ідеї, щодо організації навчання; основні педагогічні ідеї, щодо організації виховання; головні наукові та методичні праці. актуальність ідей для сучасної педагогічної науки)

Рівень виконання студентами ІНДЗ (презентації) оцінюється за 5-бальною системою.

- 5 – творчий характер роботи з обґрунтуванням вихідних положень та зв'язком з практикою
- 4 – творчий характер роботи, з недостатньою обґрунтованістю та аргументованістю положень
- 3– репродуктивний характер матеріалу, що недостатньо зміст не відповідає вимогам до індз
- 2 – зміст презентації не відповідає темі та вимогам.

Критерії оцінювання екзамену:

40 балів – студент дає повні, ґрунтовні відповіді на усі запитання екзаменаційного білету, демонструє всебічне систематичне, глибоке знання і розуміння програмного матеріалу, вміння самостійно їх використовувати у професійній діяльності;

35 балів – студент демонструє повне знання і розуміння програмного матеріалу; має труднощі з відповідями на запитання методичного або практичного блоку;

30 балів – студент знання і розуміння програмного матеріалу, демонструє епізодичні уміння й навички застосовувати здобуті знання на практиці;

25 балів – студент репродуктивно відтворює теоретичний матеріал курсу, може дати відповідь на запитання білету;

20 балів – студент репродуктивно відтворює окремі положення та поняття курсу, не може дати відповідь на запитання білета.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1.Тексти лекцій, плани семінарських занять, тематика ІНДЗ, питання до екзамену, , критерії оцінювання знань, навчально-методична література.

14. Рекомендована література

Базова

1. Історія педагогіки : навч.-метод. посіб. до самост. вивч. дисцип. для студ. ВНЗ / М. В. Елькін. - Мелітополь : Вид. будинок ММД, 2009. - 204 с.
2. Історія педагогіки: у 2-х кн.: навч. посіб. для студ. ВНЗ / І. В. Зайченко. - К. : Слово, 2010.
3. Історія педагогіки України : навч. посіб. для студ. ВНЗ / О. С. Радул. - 4-е вид., доп. і перероб. - Харків : ФОП Озеров Г. В., 2017. - 216 с.
4. Історія педагогіки України : підруч. для студ. ВПНЗ / Л. В. Артемова. - К. : Либідь, 2006. - 424 с.
5. Історія педагогіки: курс лекцій / О. К. Проніков ; Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т. Г. Шевченка. - К. : Слово, 2015. - 440 с.
6. Історія педагогіки: підруч. для студ. ВНЗ / М. В. Левківський. - Вид. 2-е, доп. - К. : Центр навч. літ., 2006. - 376 с.
7. **Історія соціального виховання** (з давніх часів до середини ХХ століття) : хрестоматія / упоряд.: О. С. Радул [та ін.]. - Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2010. - 464 с.
8. Історія української школи і педагогіки : навч. посіб. / О. О. Любар, М. Г. Стельмахович, Д. Т. Федоренко. - К. : Знання, 2006. - 447 с.
9. Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / за ред. В. Г. Кременя ; упоряд. О. О. Любар. - К. : Знання України, 2003. - 766 с.
10. Історія педагогіки: навчально-методичний посібник / Т.К.Завгородня, Л.М.Прокопів, І.В.Стражнікова. - Івано-Франківськ, 2014. - 160 с. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина ХІХ – ХХ ст.): Хрестоматія / Упоряд.: Л.Д.Березівська та ін. – К.: Науковий світ, 2003. – 418 с.
11. Мельничук О.С. Козацьке виховання (ХVI- ХVІІІ ст.). – Кіровоград, 1999
12. Нариси з історії педагогічної думки (перша третина ХХ століття): [монографія] / О.С.Радул, Т.О.Кравцова, С.В.Куркіна, Т.О.Прибора, О.В.Філоненко, Н.М.Озерна // За ред. О.С. Радул. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2015. – 311 с.
13. Педагогіка : навч. посіб. / Н. В. Волкова. – 3 -е вид., стер. – Київ : Академвидав, 2009. – 616 с.
14. Радул О. С. Виховання дітей в процесі життєдіяльності давніх східних слов'ян (УІ-ХІІІ століття). [монографія]. Кіровоград, РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. – 448 с. (25,0 д.а.)
15. Радул, Ольга Сергіївна. Ігри дітей давніх слов'ян / О. Радул // Рідна школа. - 2009. - № 12. - С. 48-51.

Допоміжна

1. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. / за ред. О. В. Сухомлинської. – в 2-х т. – К. : Либідь, 2005. – Т. 1. – 624 с. 12. Українська педагогіка в персоналіях : навч. посіб. / за ред. О. В. Сухомлинської. – в 2-х т. – К. : Либідь, 2005. – Т. 2. – 552 с. 13.
2. Хрестоматія з історії педагогіки / [за заг. ред. чл.-кор. НАПН України, д-ра пед. наук, проф. А. В. Троцько]. – [в 2-х т.]. – Харків : ХНАДУ, 2011. – Т. 1. – 456 с. 32. 14.
3. Хрестоматія з історії педагогіки / [за заг. ред. чл.-кор. НАПН України, д-ра пед. наук, проф. А. В. Троцько]. – [в 2-х т.]. – Харків : ХНАДУ, 2011. – Т. 2. – 524 с.
4. Ярощук Л. Історія педагогіки : навч.-метод. комплекс. – Бердянськ, 2013. – 392 с.
5. Сбруєва А. А., Рисіна М.Ю. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах. - СумДПУ, 2000. -208 с.
6. Коваленко Є.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 664 с.
7. Завгородня Т.К., Прокопів Л.М., Стражнікова І.В. Історія педагогіки: навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ, 2014. – 160 с.
8. Нагачевська З.І., Джус О.В. Історія педагогіки. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів ОКР “бакалавр”: навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ: «НАІР», 2014. – 188 с. Борисовский А.М. Чистый родник педагогического опыта (идеи В.А. Сухомлинского о нравственном воспитании). – Фрунзе, 1976.
9. В. А. Сухомлинский в размышлениях современных украинских педагогов : монография / сост.: О. В. Сухомлинская, А. Я. Савченко. - Луганськ : ЛНУ ім. Т. Шевченка, 2012. - 536 с.Примірники: всього:1 - Ч/З№1(Універсальний)(1)
10. Гаєвська Лариса. Уроки забутого реформатора вітчизняної освіти Олександра Головніна (1821–1886) : наукове видання / Л. Гаєвська, Н. Побірченко. – Умань : Жовтий О. О., 2012. – 185 с. Примірники: всього:1
11. Гветадзе Іван Георгійович. Добродійна та просвітницька діяльність іноземців на Півдні України (40-ві рр. ХІХ – початок ХХ ст.) : монографія / І. Г. Гветадзе. – Донецьк : Донбас, 2013. – 392 с.
12. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997.
13. Гоштанар Ірина Вікторівна. Педагогічна система Й. Ф. Гербарта у контексті розвитку світового освітнього простору : моногр. / І. В. Гоштанар. – Херсон : Айлант, 2012. – 176 с. Примірники: всього:1
14. Грушевський М.С. Історія України-Русі. – К.: Наукова думка, 1992. – Т. 1-3.

15. Елькін Марк Веніамінович.. Історія педагогіки : навч.-метод. посіб. до самоств. вивч. дисципл. для студ. ВНЗ / М. В. Елькін. – Мелітополь : Видавничий будинок ММД, 2009. – 204 с. Примірники: всього:1
16. Калініченко Надія Андріївна. Василь Сухомлинський, Іван Ткаченко, Олександр Захарченко: концепти продуктивної педагогіки : наук.-метод. посіб. / Н. А. Калініченко. – Кіровоград : КДПУ, 2013. – 188 с.
17. Кирпач А.З. Історія народної освіти Запорозьких козаків. – К., 1993.
18. Кравцова Т.О. Теорія і практика вивчення дитини у реформаторській педагогіці. (Навчальний посібник) - Кіровоград: Поліграфічно-видавничий центр «Імекс ЛТД», 2007. – 147 с
19. Лутай В.С. Філософія сучасної освіти: навч. посібник. – К.:Майстр-S, 1996.
20. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української педагогіки. – К., 1999.
21. Мадзігон Віктор Васильович. Розвиток організаційно-педагогічних форм шкільного виробництва (друга половина ХХ століття) : монографія / В. В. Мадзігон. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 160 с. Примірники: всього:1
22. Мир філософії: книга для читання в 2 т. – М.: Политиздат, 1991.
23. Плутарх. Порівняльні життєписи. – К., 1989.
24. Радул О.С. Історія педагогіки України. – Кіровоград, 2008. – с.80-186.
25. Розвиток народної освіти і педагог. думки на Україні / Під ред. М.Д. Ярмаченка. – К., 1991.
26. Святовець В.Ф. Психологічні семінари в Павлівській школі // Радянська школа. – 1983. – № 10.
27. Сковорода Григорій. Твори. – К.: Обереги, 1994.
28. Сухомлинський В.О. Вибр. Тв. у 5-ти томах. – К.: Рад. школа, 1976. – 1977.
29. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. Суспільно-політичні й ідеологічні передумови виникнення вищої освіти на Україні. – К., 1991.
30. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні : навч. посіб. – К. : Вікар, 2003. – 335 с.
31. Скільський Д. Історія зарубіжної педагогіки: посіб. – К. : Смолоскип, 2011. – 376 с. 10. Скільський Д. М. Історія української педагогіки : ілюстр. навч. посіб. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. – 340 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Завгородня Т.К. Історія педагогіки: навчально-методичний посібник. – Режим доступу:http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/3058/1/історія_педагогіки.pdf

2. Ярощук Л. Історія педагогіки : навч.-метод. комплекс. – Режим доступу: <http://bdpu.org:8080/bitstream/123456789/273/1/Yaroshchuk%20L.H.%20Istoriya%20pedahohiky.pdf>

3. Нагачевська З.І., Джус О.В. Історія педагогіки. Методичне забезпечення самостійної роботи студентів ОКР “бакалавр”: навчально-методичний. – ІваноФранківськ: «НАІР», 2014. – Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/2121.pdf> 23. Левківський М.В. Історія педагогіки: навч.метод. посібник. – 4-те вид., – К.: Центр учбової літератури, 2011. – Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Levkivskyi_Mykhailo/Istoriia_pedahohiky.pdf

